

Słowo od Redakcji

Charakter tomu, który Czytelnik ma w swoich rękach, wymaga pewnego komentarza. Pomimo że formuła czasopisma jest otwarta dla wszystkich epok i różnych prądów naukowych, niniejszy numer ma charakter quasi-mono-graficzny. Asumpt do tego dała konferencja, która odbyła się na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w dniach 1–3 czerwca 2017 roku, pod tytułem „Teodora Lektora Historia Kościoła: gatunek, tradycja, tekst”. Wydarzenie to zainspirowało nas do zredagowania tomu, który zawiera artykuły koncentrujące się szczególnie wokół późnoantycznej oraz wczesnośredniowiecznej historiografii.

Sama *Historia Kościoła* Teodora Lektora, zwanego również Anagnostesem, to źródło ciekawe i z pewnością niedostatecznie znane, nawet w szeroko rozumianych kręgach badaczy późnej starożytności. Na informacjach podawanych przez Teodora bazowali między innymi Wiktor z Tonnuny oraz Teofanes, których dzieła mają fundamentalne znaczenie dla współczesnych bizantynistów. Za pewnego rodzaju zapomnienie, w które popadł Lektor, może odpowiadać fakt, iż do dziś jego dzieło nie zostało przetłumaczone na żaden nowożytny język. Realizowany w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie grant badawczy ma na celu zmianę tego stanu rzeczy i stworzenie dwóch dwujęzycznych wydań – grecko-polskiego oraz grecko-angielskiego – *Historii Kościoła*. W niniejszym tomie najwięcej rozważań poświęcono temu właśnie dziełu, opisywanej przez nie rzeczywistości oraz same-mu autorowi. Mirosław J. Leszka przedstawia portret cesarza Anastazjusza I, jaki wyłania się z narracji Teodora (a raczej *epitome* z tego dzieła, ponieważ głównie na jej podstawie rekonstruujemy oryginał). Kamilla Twardowska podejmuje rozważania na temat fundacji kościelnych cesarzowej Pulcherii, wykorzystując świadectwo Teodora jako podstawowe dla swojej argumentacji. Rafał Kosiński, którego dwa artykuły znalazły się na łamach czasopisma, w pierwszym analizuje kwestię wpływu dzieła Teodora na twórczość Jerzego Mnicha i jego narrację, w drugim z kolei przedstawia propozycję nowego spojrzenia na spuściznę Teodorową, odmiennego od dotychczasowo obowiązującego w świecie naukowym.

Rozważania szczegółowe, dotyczące dzieła Teodora Lektora, pozwoliły innym badaczom na szersze spojrzenie na historiografię tego okresu. Robert Suski w swoim artykule porusza kwestię *epitome*, jako gatunku literackiego, natomiast Michał Stachura snuje rozważania na temat wzajemnej relacji pomiędzy historiami Kościoła, jako popularnymi efektami pracy dziejopisarskiej tego

okresu, a historiografią klasyczną, która zdaje się odchodzić już wtedy nieco w zapomnienie. Stanisław Adamiak z kolei, przybliży Czytelnikowi środowisko afrykańskich autorów w Konstantynopolu w czasach Justyniana. Również historiografią zajmują się Anna Kotłowska i Łukasz Różycki, którzy we współpracy z Andreasem Gkoutzioukostasem sformułowali fascynującą hipotezę na temat pochodzenia tzw. spisu treści do utworu Teofilakta Symokatty.

Na koniec należy się Czytelnikowi jeszcze jedno wyjaśnienie. Większość artykułów niniejszego tomu została sporządzona w języku angielskim lub niemieckim. Zdecydowaliśmy się na taki krok, ponieważ chcemy przedstawić wyniki, często bardzo wartościowych badań polskich naukowców, szerszemu kręgowi odbiorców, również obcojęzycznych. Jesteśmy przekonani, że nie przeszkodzi to polskiemu Czytelnikowi w dotarciu do interesujących treści.